

Ψυχή ἐν παντί εὐθεία, ὁ Κίμων, τιμία καρδία, ἔτρεφε πρὸς πάντας πίστιν ἀπεριόριστον· ἰδίως πρὸς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἐλάτρευε. Τῶν εὐγενῶν ψυχῶν ἡ στοργή εἶναι ἀναπόσπαστος ἀπὸ τῆς ὑπολήψεως, ἡ δὲ πρὸς τοὺς ἀγαπωμένους δυσπιστία, ἡ πρωτότοκος αὕτη κόρη τῆς φρονήσεως εἶναι ἀρετὴ, ἥτις οὐδέποτε τὰς ἐκόσμησεν.

Ἔνεκα τούτων ἦτο ἀδύνατον νὰ βλαστήσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Κίμωνος ἡ ζηλοτυπία. Εἰδικῶς δὲ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Νικολάου Βερτῆ θά ἦτο βδελυγμία τοικυῦτη ὑπόνοια. Ἄφου πατρὸς καρδία ἐπαλλεν ἐν τῷ στήθει του διὰ τὸν νέον ἐκείνον, πῶς ἦτο δυνατόν σκέψῃ τὸσον βορβορώδης νὰ κηλιδώσῃ τὴν ὠραίαν τοῦ Κίμωνος ψυχὴν;

Διὰ νὰ διεισδύσῃ ἐν τῇ δικαιοῦναι του ὁ λογισμὸς οὗτος ὁ ἀποτρόπαιος, ἔπρεπε νὰ πιστεύσῃ ὅχι μόνον ὅτι ὁ Νικόλαος ἦτο ψυχὴ ὑπὲρ πᾶσαν ῥυπαρά, τὸ ὅποιον ποτὲ δὲν ἐφραντάσθη ὁ δειλαίος, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὄλαι αἱ ὑπὲρ αὐτοῦ θυσίαι, ὅτι ἡ ἡγῶ τῶν λέξεων παιδί μου, τέκνον μου, ἥτις ἐπὶ εἰκοσαετίαν ἐπλήττε τὴν ἀκοήν του, δὲν ἤρκεσαν νὰ τὸν προσοικειώσουν πρὸς τὴν ιδέαν, ὅτι πατρὸς θέσιν ἔχει παρ' αὐτῷ ὁ Κίμων· θά ἤρκει δέ, ἂν ὑπῆρχεν ἡ ἐλαχίστη προσοικειώσις πρὸς τὸ αἶσθημα τοῦτο, ὅπως καὶ τὴν κακουρογότεραν φύσιν ἐξαναγκάζῃ εἰς ὀπισθοδρόμησιν πρὸ τῆς ἀρυπνίσεως τοιοῦτου στυγίου πόθου.

Τοιοῦτον ἀπύθμενον βᾶθος ψυχικοῦ βορβοῦρου ἦτο ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ βολιδοσκοπήσῃ ὁ Κίμων, καὶ ἐπομένως ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ ζηλοτυπήσῃ.

Καὶ ἐν τούτοις μόνη ἡ ζηλοτυπία θά διήνοιγε τοὺς ὀφθαλμούς του ἀπέναντι πολλῶν παραδόξων περιστάσεων, μόνη ἡ ζηλοτυπία ἤθελεν ὠθήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἔρευναν, πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν αἰτίων τῆς τὸσον ἀποτόμου μεταλλαγῆς ἔξεων, ἐν τῷ ἀνειμένῳ βίῳ τοῦ Νικολάου.

Διότι, ὅπως νευρικαὶ τινες νοσηραὶ προδιαθέσεις ἐντείνουσι καὶ πολλαπλασιάζουσι τὴν δύναμιν τῆς ἀκοῆς, τῆς ἀφῆς τὴν αἰσθητικότητα, οὕτω καὶ ἡ ζηλοτυπία, ἡ ἀλγεινὴ αὕτη νόσος τῆς ψυχῆς, ἀναπτύσσει παρ' ἐκείνῳ ἐν τῷ ὀπίῳ κυριαρχεῖ ἀσύλληπτον διορατικότητα, διασχίζουσαν τὰ σκότη μετὰ τὰ ὅποια ἀποπλανοῦν τὴν ἔρευναν αἱ ἐντεγνότεραι προσφυλάξεις, ὁζύνει τὸ πνεῦμα τὸ προσηλωμένον εἰς τὴν ἀνιάραν, τὴν ἐργώδη ταύτην ἔρευναν, προσδίδει εἰς τὰς αἰσθήσεις ὁξύτητα καταπλήσσουσαν καὶ χειραγωγεῖ ὡς διὰ δυνάμεως ὑπερφυσικῆς εἰς τὴν ἀνάλυσιν καὶ τὴν ἐξακριβῶσιν γεγονότων, τὰ ὅποια εἰς ἀνύποπτα βλέμματα προσπίπτουν ὡς ὅλως ἀδιάφορα καὶ τυχαῖα.

Καὶ ὅμως ἄς λιχνίξῃ τοὺς ἀγαπῶντας ἡ ἐμπιστοσύνη, ἄς σκέπῃ ἕλεως τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἡ πλάνη. Ὁ ὕπνος τοῦ θανάτου ἄς κλείσῃ τὰ βλέφαρά των, πρὶν ἢ ἀρυπνισθῆν ἐν τῇ διανοίᾳ των ἡ ἀλήθεια ἡ φρονέουσα.

[Ἔπεται συνέχεια]

EMMANOYHΛ Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

ΨΙΤΤΑΚΟΣ Ο ΤΕΦΡΟΧΡΟΥΣ

Ὁ Condillac διισχυρίζεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν διαφέρουσι τὸσον ἀπ' ἀλλήλων, διότι εἶναι πάντων τῶν ζῶων μιμητικώτεροι. Κατὰ τοῦτο λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι μετέχουσι τοῦ τε πιθήκου καὶ τοῦ ψιττακοῦ. Ἡ πρὸς τοὺς πιθήκους συγγένεια πολλοὺς μὲν εὔρε τοὺς ὑποστηρικτάς, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρὸς τὸν ψιττακὸν ὁμοιότητα οἱ συνήγοροι μετ' ἐπιφυλάξεως ἀποφαίνονται. Ὁ δὲ Brehm ὅπως ἐνθαρρύνῃ ἴσως τούτους, ἀποκαλεῖ τοὺς ψιττακοὺς πτερωτοὺς πιθήκους.

Ἡ μιμητικὴ ἰδιοφυία τοῦ ψιττακοῦ δὲν ἤρηνθη μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης προσοχῆς. Ἡ εὐκολία, μεθ' ἧς λαλεῖ, μᾶς εὐχαριστεῖ ἢ μᾶς ἐνοχλεῖ χωρὶς νὰ κινή τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν ἀκριβῶς ὡσεὶ ἐπρόκειτο, περὶ κοινοῦ φλυάρχου. Παραδεχόμεθα συνήθως, ὅτι ἄνθρωποι τινες λαλοῦσιν ὡς ψιττακοί· τοιοῦτον ὅμως ποιοῦντες παραλληλισμὸν ἀδικώτατα κατακρίνομεν τὸ πτηνόν. Ὁ ἀκατάσχετος ρήτωρ ὀμιλεῖ συνήθως χωρὶς νὰ σκέπτηται, ἐν ᾧ ψιττακὸς ὁ τεφρόχρους σκέπτεται προτοῦ λαλήσῃ.

Πρὶν ἢ θαυμάσωμεν τὸ πνεῦμα τοῦ ζῴου ἄς περιγράψωμεν αὐτό. Ὁ τεφρόχρους ψιττακός, ὃν καλοῦσι κοινῶς ζιακό, οἱ δὲ ἐπιστήμονες λατινιστὶ *Psittacus erythraceus*, ἔχει μέγεθος μεγάλης περισστεράς, πτέρωσιν ἀπλὴν ἀλλὰ σοβαράν, στερεῖται τοῦ πρασίνου ἐκείνου χρώματος καὶ τῶν λοιπῶν ποικίλων πτερῶν τῶν ἀμερικανικῶν ψιττακῶν. Ἄπασα σχεδὸν ἡ πτέρωσις του ἔχει χροῖαν τεφρόν. ἰώδης τις χρωματισμὸς διακρίνεται ἐπὶ τῶν πτερυγῶν καὶ ὠχραὶ τινες ἀποχρώσεις εἰς τὸ στήθος καὶ τὰς κνήμας. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ φαίνεται πεπατημένον διὰ λευκῆς κόνεως, τὸ ῥάμφος εἶναι μέλαν, μικρὰ δὲ τινὰ πτερὰ λεῖα καὶ βαθυχρῶστερα διαγράφουσι κάλυμμά τι. Ἄπαντα ἐν γένει τὰ χρώματα αὐτοῦ εἶναι φαιὰ πλὴν τῆς οὐράς, ἥτις ἔχει χροῖαν ἐρυθρὴν ὕσγινον. Ὅταν φέρωσιν αὐτὸν ἐκ τοῦ Gabon τῆς Γουινέας ἢ τῆς Μαδαγασκάρης, δὲν ἔχει τὸσον λαμπρὰ χρώματα, διότι ὑποφέρει κατὰ τὸ ταξίδιον ἐγκλεισμένος ὢν ἐντὸς στενῶν κλωβῶν, ἀκίνητος, πεπιεσμένος, λυπημένος. Μετ' ὀλίγον ἀφιέμενος ἐλεύθερος ἀνακτᾷ τὸ κάλλος του, ἐὰν δὲ εὖρη κατάλληλον μέρος πρὸς διαμονήν, οἱ δὲ σπόροι, οἱ καρποὶ καὶ τὰ γλυκίσματα ἀποδώσωσιν εἰς αὐτὸν τὴν ὑγείαν καὶ τὴν εὐχαρίστησιν, δὲν ζητεῖ πλέον νὰ φύγῃ καὶ καθίσταται οἰκείος. Βραδύτερον δοκιμάζει νὰ ἀρθρώσῃ λέξεις, ἐν ἀρχῇ συγκεχυμένας, σπουδάζει, διορθῆν βαθυμῆδόν καὶ κατ' ὀλίγον τὴν προσφορὰν του καὶ καταλήγει τέλος νὰ μιμηθῆ ἀπάσας τὰς ἀρθρώσεις τῆς φωνῆς καὶ τὰς χροῖας τῆς ὀμιλίας. Ἀκούων τις αὐτὸν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἀρέσκειται ὑπὸ τῆς ποικιλίας τῶν φωνῶν τῶν ἡμάτων, τῶν λόγων του. Ἀκρωμένως ὅμως αὐτὸν ἐπὶ ὀλόκληρον ἡμέραν, τὸν βαρύνεται καὶ τὸν ἀπεχθάνεται. Πρέπει νὰ ἔχῃ τις

τὴν ὑπομονήν, ὅπως τὸν σπουδάζῃ ἐπὶ μῆνας. ἵνα ἐκπλαγῇ καὶ κατευθυσιασθῇ ἐκ τῶν διανοητικῶν προτερημάτων αὐτοῦ. Ἡ θυμακσία διανοητικὴ ἀνάπτυξις τῶν ζῶων ἐμελετήθη μόνον εἰς τὸν κύνα, ἐλάχιστοι ὅμως ὑπέβαλον εἰς ἀνάλυσιν τὰ ψυχικὰ προτερήματα τὰ ἀναπτυσσόμενα διὰ τῆς ἀνατροφῆς εἰς ἄγριον τι πτηνόν. Ὁ κύων ὑπομείνας τὴν ἐπήρειαν τοῦ κατοικιδίου βίου μετέβλεψε χαρακτηῖρα ἕνεκα τῆς κληρονομικῆς μεταδόσεως ἰδιότητων βραδέως ἀναπτυχθεισῶν ἐν τῷ εἶδει. Δύναται τις νὰ εἴπῃ λοιπόν, ὅτι ἐπικτητὸν τι ὀρμέμφυτον ἀντικατέστησε τὰ φυσικὰ ὀρμέμφυτα τοῦ ζώου καὶ ἐπομένως ἡ μνημοσύνη τῶν ζῶων τούτων δὲν ἔχει τι τὸ ἔκτακτον. Δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ ψιττακοῦ, τοῦ ἀρπαγέντου ἐκ τοῦ κόσμου καὶ τῶν συνηθειῶν τοῦ εἶδους του, τοῦ ὁποίου ὁ ἐγκέφαλος δὲν μετεπλάσθη ἕνεκα προηγουμένων ἐπήρειων ἀνατροφῆς, ἀλλὰ διατηρεῖται ὡς ἐργαλεῖον νέον, ἐφ' οὗ δυνάμεθα νὰ ἀποδείξωμεν κυρίως τὴν ἄμεσον ἡμῶν ἐνέργειαν.

Ὁ ψιττακὸς μιμείται τὰς φωνάς, τοὺς μουσικοὺς ἤχους, ἀρθροὶ λέξεις, ἐπαναλαμβάνει φράσεις βραχείας ἢ μακράς. Ἡ μιμητικὴ αὐτῆ ἰδιότης ἀπαιτεῖ ἰσχυρὴν μνήμη καὶ κόπους πρὸς προσαρμογὴν τοῦ φωνητικοῦ ὄργανου.

Ἡ μνήμη του εἶναι μεγάλη. ὁ ψιττακὸς ἐπαναλαμβάνει μετὰ πολλοὺς μῆνας λόγους, τοὺς ὁποῖους ἐν τῷ μεταξὺ δὲν ἐδόθη ἀφορμὴ ν' ἀκούσῃ ἐκ νέου. Εἰς τὸν ἐγκέφαλον φαίνεται ὅτι ἐντυποῦνται καλλίτερον οἱ λόγοι, τοὺς ὁποῖους προσφέρει τις μόνος του ἢ ἐκεῖνοι τοὺς ὁποῖους ἀκούει λεγομένους εἰς ἄλλους. Τὸ ἀποτύπωμα σειρᾶς ἤχων διατηρεῖται ἐν τῇ ἐγκεφαλικῇ συσκευῇ καὶ ἀναπτύσσεται μετὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν αἰτίων ἀγνώστων ἡμῖν συνήθως. Ἡ ἐνέργεια τῆς μνήμης φαίνεται ἀπλῶς ἐξαρτωμένη ἐκ μηχανικῆς τιнос ἐνεργείας· ὅταν ὅμως ἡ μνήμη παράγῃται ἐκ τῆς θέας ὠρισμένου τινὸς ἀντικειμένου, λέγομεν ὅτι ἔχομεν ἰδέαν τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Καὶ αὐτὸς ὁ ψιττακὸς ἐπίσης ἔχει τὴν ἰδέαν τοῦ ἀντικειμένου· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἰδέα αὕτη προκαλεῖ εἰς αὐτὸν λόγους ἀντιστοίχους, οἱ λόγοι οὗτοι κατ' ἀκολουθίαν ἐκφράζουσιν ἰδέαν τινά, ἀποτελοῦσιν ὀμιλίαν.

Ἡ ἄμεσος παρατήρησις ἐπιτρέπει νὰ ἐπιβεβαιώσωμεν τὴν ἀκριβείαν τῆς γνώμης ταύτης, ἥτις φαίνεται ὀλίγον παρακεκινδυνευμένη. Ζηκὸ τις παρασταθεὶς εἰς τὴν μαστίγωσιν κυναρίου, πάντοτε βλέπων τὸν αὐτὸν κύνα ἐξέβαλλε κλαυθμηρὰς ὕλακας. Ὁ ψιττακὸς λοιπὸν ἀπλῶς βλέπων τὸν κύνα ἐξέφραξε μίαν ὠρισμένην ἰδέαν ἀναγεννωμένην ἐν αὐτῷ· διότι ὁ κύων προσήρχετο σιωπηλῶς, μόνη δὲ ἡ παρουσία του προῦκλει τὴν ἀνάμνησιν τῶν φωνῶν. Εἰς ἄλλας περιπτώσεις ἡ ἰδέα καθίστατο ἥττον ἀντικειμενικὴ, διότι ὁ ψιττακὸς ἐξέβαλλε τὰς αὐτὰς κλαυθμηρὰς ὕλακας, ἐὰν παρόντος τοῦ κυναρίου, ὁ κύριος ἐλάμβανεν ὕψος ἀπειλητικόν καὶ προσεποιεῖτο τιμωρίαν. Ἡ ἰδέα παρέμενεν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τοῦ ψιττακοῦ παρουσιαζομένου ἑτέρου κυνός, καίτοι δὲ ἀκριβῶς τὸ πτηνὸν διέκρινε τὰ δύο ζῶα, εἰς ἄμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἀπεμιμείτο τὰς ὕλα-

κας, ἀλλ' ἐπλησιάζεν ἀρθρῶς τὸ ἐν ἐκ τῶν ζῶων, ἀπέφραγε δὲ τὸ ἕτερον.

ὑπὸ πολλῶν παρατηρητῶν ἐδόθησαν πλείστα παραδείγματα πρὸς ἀποδείξιν τῆς μεγάλης μνήμης τῶν πτηνῶν τούτων. Παρατηρήσεις μάλιστα τινες ἀποδεικνύουσιν ὅτι τὰ ζῶα ταῦτα ἔχουσιν οὐ μόνον τὴν ἰδιότητα τῆς ἐκφράσεως ἰδεῶν, ἀλλ' ὅτι εἶναι ἱκανὰ προσέτι νὰ προσαρμόσωσιν ἤχους ἀρθρωτοὺς καὶ σειρὰς ἤχων εἰς ὠρισμένας ἰδέας. Ἡ σπουδαιότης κυρίως συνίσταται οὐχὶ εἰς τὸ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τις τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῆς συναρμογῆς τῶν ἤχων, οὐς δύναται τὸ ζῶον ν' ἀρθρώσῃ, διότι τοῦτο ἐξαρτάται ἐκ τῆς διαθέσεως τῆς φωνητικῆς συσκευῆς, ἀλλὰ νὰ παρατηρηθῇ, πόσαι ἄμετάβλητοι συνθέσεις λέξεων ἀναποκρίνονται πρὸς ἰσαριθμοὺς ἰδέας. Ἀκριβῶς εἶπειν τὸ λεξιλόγιον τοῦ ψιττακοῦ εἶναι περιορισμένον· ἐνίοτε εἶναι ἀρκετὰ εὐρύ· ἡ ἀκατάσχετος ὅμως φλυκρία τοῦ πτηνοῦ καθιστᾷ δύσκολον τὴν ἀπαρίθησιν αὐτοῦ. Ὁ Le Mahout ἀναφέρει ψιττακόν, τὸν ὁποῖον καρδιναλὸς τις ἠγόρασεν ἀπὸ ἑκατὸν χρυσῶν ταλλήρων, διότι ἀπήγγειλεν ἀκριβῶς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως. Ὁ δὲ De Laborde εἶδε ψιττακὸν ἐντὸς πλοίου τινός, λέγοντα ὀλόκληρον τὴν λειτουργίαν. Ὁ Brehm ἀναφέρει ἀνεκδοτὰ, ἅτινα δύνανται νὰ λεχθῶσι πρὸς ἀντίρρῃσιν τῶν θεωρητικῶν ἐκεῖνων, οἵτινες δὲν παραδέχονται, ὅτι τὰ ζῶα ἔχουσιν ἐκφραστικὴν λαλίαν.

Ἀφ' ἑτέρου ἐπίσης τὰ μουσικὰ προτερήματα τῶν πτηνῶν, ἅτινα εἶναι ἀνώτερα τῶν ἐρυθροδέρμων ἀνθρώπων, ἢ προτίμησις αὐτῶν ἰδιαιτέρων τινῶν ἤχων ἀποτελοῦσι φαινόμενα ἄξια μελέτης καὶ πλήρη ἐνδιαφέροντος.

Τὰ λοιπὰ διανοητικὰ φαινόμενα τοῦ ψιττακοῦ, ἐπιτρέπουσιν ἡμᾶς νὰ κρίνωμεν περὶ τοῦ χαρακτηῖρος αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν εἶναι τόσον περιέργα, ὅσον τὰ τῆς μιμητικῆς ἰδιοφυίας αὐτοῦ. Γνωρίζομεν ὅτι οἱ ψιττακοὶ εἶναι ἡμεροὶ ἢ ἄγριοι, ὅτι ἐχθαίρονται πρόσωπά τινα καὶ ἀγαπῶσιν ἄλλα, ὅτι χαίρονται, λυποῦνται, ὀργίζονται. Τὸ σπουδαιότερον πάντων εἶναι, ὅτι ἔχουσι συνειδησιν τῶν κακῶν αὐτῶν πράξεων καὶ πολλάκις αὐτοὶ οἱ ἴδιοι μετὰ τοιαύτας πράξεις ἀποστεινοῦσιν ἐπιτιμήσεις εἰς ἑαυτούς.

Οἱ ψιττακοὶ, ὅπως τὰ παιδιά, δυσηρεστημένοι ὄντες, δὲν δέχονται μηδὲ αὐτὰ τὰ γλυκίσματα, εἶναι ἀνάγκη δὲ θωπειῶν καὶ κολακειῶν, ὅπως ἐπαναλάβωσι τὸ ἥμερον αὐτῶν ἥθος. Γνωρίζουσι τί κάμνουσι, τί θέλουσι καὶ τί λέγουσιν, εἶναι ἀληθῆς ὅχι πάντοτε, ἀλλὰ μήπως καὶ εἰς ἡμᾶς δὲν συμβαίνει τὸ αὐτό;

N X. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

